

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Kultūras centru likums

Signe Pujāte

Latvijas Nacionālā kultūras centra direktore

Signe.Pujate@lnkc.gov.lv, 29134042

03.03.2023., Jēkabpils novada Salas pagasta Tautas nams

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Kultūras centri-nozīmīgas kultūras institūcijas Latvijā un Eiropā (I)

- ❑ 19.gs. otrā puse - 1918. gads *Krievijas caristes sastāvā*
Biedrību nami
- ❑ 1918. gads - 1940. gads *Latvijas Republika*
Biedrību nami, tautas nami
- ❑ 1940. - 1990. gadam *LPSR*
Kultūras nami, klubi, kultūras pils
- ❑ 1990. - līdz mūsdienām *Latvijas Republika*
Kultūras centrs, kultūras nams, tautas nams, saietas nams, u.c.

Arī citās Eiropas valstīs kultūras centru pirmsākumi meklējami kopš 19. gs. II puses (Bulgārija, Igaunija, Polija, Skandināvijas valstis, u.c.)

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Kultūras centri - nozīmīgas kultūras institūcijas Latvijā un Eiropā (II)

- ❑ Kultūras centrus Eiropā raksturo to veikto funkciju daudzveidība un atšķirības gan darbības virzienu, misijas un mērķu kontekstā, gan pārvaldības modeļu un resursu pieejamības kontekstā.
- ❑ Termins kultūras centrs līdzās tādiem terminiem kā socio-kultūras centrs, kultūras nams, kopienas nams ir plašāk lietotais termins starptautiskajā vidē (nepastāv viens konvencionāls nosaukums).
- ❑ Latvijas pašvaldību kultūras centru unikalitāte saistīta ar Dziesmu un deju svētku tradīciju, tajos darbojas vairāk nekā 90% amatiermākslas kolektīvu.
- ❑ Precīza kultūras centru statistika Eiropā nav pieejama, pētnieku ieskatā tie ir vairāk nekā 10 000 kultūras centri.

XXVII VISPĀRĒJIE
LATVIEŠU
DZIESMU UN
XVII DEJU SVĒTKI

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Pašvaldību kultūras centru funkcijas

- ❑ Kultūras centru likums (11.10.2022.)
<https://likumi.lv/ta/id/335863-kulturas-centru-likums>
- ❑ Lai pašvaldības iestāde, kura īsteno kultūras aktivitātes kvalificētos kā kultūras centrs, tai **jāveic vienu vai vairākas funkcijas atbilstoši Kultūras centru likumam (KCL)** (3.panta pirmā daļa).

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Pašvaldību kultūras centru funkcijas

- 1) veido un organizē satura un formas ziņā **daudzveidīgus** kultūras, mūžizglītības un tālākizglītības **pasākumus un iniciatīvas**;
- 2) atbalsta **Dziesmu un deju svētku procesa nepārtrauktību**, tai skaitā amatiermākslas un tautas mākslas **kolektīvu darbību**, atbalsta to **dalību** nacionāla un starptautiska līmeņa **pasākumos**;
- 3) nodrošina žanriski daudzveidīgas **profesionālās mākslas un kultūras pieejamību**, jaunrades un vietējo radošo industriju attīstību;
- 4) nodrošina **vietējās kultūrvēsturiskās vides, identitātes un nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu un attīstību**;
- 5) veicina **vēstures** izzināšanu un **novadpētniecību**, iesaistās kultūras **tūrisma pakalpojumu** veidošanā;
- 6) apzina un apkopo attiecīgās administratīvās teritorijas **iedzīvotāju vajadzības** kultūras jomā un īsteno tām atbilstošas aktivitātes.

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Metodiskā kultūras centra statuss kultūras pārvaldības struktūrā pašvaldībā (I)

- ❑ Pašvaldība līdz 2023.gada 31.decembrim (vismaz) vienam vai vairākiem tās administratīvajā teritorijā esošiem kultūras centriem nosaka metodiskā kultūras centra statusu tam/tiem noteikto funkciju īstenošanai (KCL 3.panta trešā daļa).
- ❑ Pašvaldības, savstarpēji vienojoties, var veidot kopīgu kultūras centru vai metodisko kultūras centru KCL noteiktu funkciju pildīšanai vai kopīgu pasākumu īstenošanai (KCL 3.panta piektā daļa) [Latviešu vēsturisko zemju likuma, Nemateriālā kultūras mantojuma, Dziesmu un deju svētku konteksts = iespēja].
- ❑ Metodiskā kultūras centra funkcijas (KCL 3.panta ceturrtā daļa) īsteno papildus kultūras centra funkcijām (KCL 3.panta pirmajā daļā) un **nepastarpināti** no konkrētā metodiskā kultūras centra.

Metodiskā kultūras centra statuss kultūras pārvaldības struktūrā pašvaldībā (II)

- Saskaņā ar KCL noteikto **metodiskais kultūras centrs** veic savas funkcijas **TIKAI** kultūras centru darbības jomā.
- Saskaņā ar KCL metodiskā kultūras centra kompetencē **NAV** citu kultūras **apakšnozaru** - bibliotēku, muzeju, kultūrizglītības iestāžu u.c. metodiskā vadība.
- Pašvaldības **kultūras pārvalde/speciālists vai iestāde** (ja ir deleģējums) **veic kultūras nozares attīstības plānošanu, pārraudzību, koordinēšanu** un metodisko **vadību** kopumā.

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Metodiskā kultūras centra funkcijas (I)

Papildus kultūras centra funkcijām (KCL 3.panta ceturajā daļā) **metodiskais kultūras centrs:**

- 1) nodrošina **informācijas un pieredzes apmaiņu** starp kultūras centriem;
- 2) sniedz **konsultatīvu un metodisku palīdzību** visiem attiecīgā **novada kultūras centriem**, koordinē un popularizē to darbu;
- 3) nodrošina **pašvaldības attīstības plānošanas dokumentos paredzēto uzdevumu pildīšanu** savas kompetences ietvaros;
- 4) organizē **pasākumus**, festivālus, izstādes, kā arī citas **publiskas** novada, valstspilsētas, nacionāla vai starptautiska līmeņa (dažādos līmeņos) **aktivitātes**.

Metodiskā kultūras centra funkcijas (II) - priekšlikums

Metodiskā kultūras centra darbības pamatā ir **sistēmiska atbalsta aktivitāšu kopums**, ar kuru palīdzību kultūras centros tiek īstenotas diagnosticējošas, analītiskas, informatīvas, izglītojošas, koordinējošas pētnieciskas, u.c. darbības, kas pamatotas kultūrpolitikas un kultūras nozares teorētiskajās nostādnēs, kā arī praktiskā un inovatīvā domapmaiņā un pieredzē.

Iespējamās **metodiskā darba formas**:

- ❑ Jaunākā nozares literatūras un kultūrpolitikas dokumentu analīze, kultūras centru vadības procesa pētniecība, inovatīvu ideju integrēšana kultūras centru praksē.
- ❑ Iesaiste novada/pilsētas kultūras nozares stratēģisko dokumentu izstrādē kompetences ietvaros.
- ❑ Metodisko pasākumu organizēšana, metodisku vadlīniju izstrāde, valstspilsētas, novada/pilsētas kultūras centru konsultēšana.

Metodiskā kultūras centra funkcijas (III) - priekšlikums

- ❑ Kultūras centru darbinieku pašizglītības atbalsts, profesionālās pilnveides programmu izstrāde un īstenošana kultūras centru darbības jomā (sadarbība ar pašvaldību, augstākās izglītības iestādēm, valsts institūcijām).
- ❑ Sadarbība profesionālās pieredzes apmaiņai, labās prakses izplatīšanai starp kultūras centriem savā un citās pašvaldībās.
- ❑ **Ļoti nepieciešama ir zināšanu un prasmju pārnese** kultūras centru darbībā (paaudžu un darbinieku maiņa), t.sk. amatiermākslas darbībā, Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanā, u.c. ar kultūras centra darbību saistītos aspektos.
- ❑ Pasākumu, īpaši semināru, konferenču organizēšana, kultūras centru darbības jomā.
- ❑ Kultūras centru personāla atlase.
- ❑ Kultūras datu koordinēšana, pārraudzība.
- ❑ Iedzīvotāju apmierinātības rādītāja par kultūras centru darbu organizēšana.